

Dominika Ptaszek

Katolicki Uniwersytet Lubelski
Jana Pawła II

Poczucie wspólnoty w grupie sportowej

A sense of community in a sports group

Słowa kluczowe:

socjologia sportu, wspólnota, więzi, wartości

Key words:

sociology of sport, community, ties, values

Abstract

For human, as for a social being, to interact with others is a crucial value. Being a part of a different communities helps him to establish multiple relations (e.g. personal, professional). What can bring up a group of people is also a shared passion. The aim of this article was to show the sense of community in the sports group. As the author points out, it is based on the membership, integration, sense of mattering and shared emotional connection. The values that particularly matters when it comes to the commitment in the sports team are then: the importance of winning, cooperation and common interests.

Jako istota z natury społeczna, człowiek wchodzi w relacje z innymi ludźmi. Mogą mieć one różny charakter i opierać się na różnych podstawach. Można więc mówić np. o relacjach rodzinnych, towarzyskich, zawodowych. Obejmują one wiele obszarów, a człowiek, funkcjonując w nich, tworzy sieci powiązań. Im te relacje są silniejsze, tym są też ważniejsze dla tworzących je osób, które zaczyna łączyć poczucie wspólnotowości i przynależności.

Uwagi wstępne

Cel niniejszego opracowania stanowi scharakteryzowanie kategorii wspólnoty w kontekście zespołu sportowego. W swoich rozważaniach, bardziej o charakterze teoretycznym, autorka będzie się także odwoływać do przeprowadzonych przez nią badań, na grupie osób uprawiających futbol amerykański, grających w lubelskim klubie „Tytani Lublin”¹. W pierwszej kolejności zostanie przedstawiony sport, jako przedmiot badań nauk społecznych. Następnie zdefiniowane zostaną pojęcia: grupy społecznej i więzi społecznych (tu autorka pochyli się także krótko nad występującym wspólnie zjawiskiem przekształcania się więzi społecznych w kontakty). Da nam to podstawy do wyjaśnienia, w dalszej kolejności, kluczowej w kontekście niniejszych rozważań kategorii wspólnoty. W ostatniej części artykułu autorka skupi się natomiast na pojęciu tożsamości, zostanie tu także opisana rola, jaką w kształtowaniu tożsamości grupy sportowej mają dla zawodników artefakty klubowe, takie jak barwy czy rytuały, a także symboliczny gest podania dłoni z zawodnikami przeciwnej drużyny.

Sport

Kategoria sportu stanowi przedmiot badań zarówno nauk przyrodniczych i technicznych (które skupiają się przede wszystkim na somatyczno-biologicznym znaczeniu sportu, a więc, najogólniej mówiąc, na ludzkim ciele – anatomii, jego biomechanicznych cechach), jak i humanistycznych (w tym społecznych), które badają ją pod kątem człowieka, jego działalności i funkcjonowania. Na gruncie socjologii możemy mówić o wyodrębnieniu się samodzielnej dyscypliny, jaką jest socjologia sportu, dopiero od lat 50. XX wieku, choć o roli sportu wspominali już m.in. Emile Durkheim czy Max Weber.

Sama nazwa „sport” – jak pisze Jan Szymczyk – powstała w Anglii i ma swój źródłosłów w łacińskim sformułowaniu: *dis porto*, oznaczającym

¹ Eksploracje zostały przeprowadzone w ramach seminarium magisterskiego z Socjologii Makrostruktur i Ruchów Społecznych, pod kierunkiem ks. dr. hab. Jana Szymczyka, prof. KUL (ich kontynuację będą stanowić badania prowadzone na seminarium doktoranckim). Opierały się one na badaniach jakościowych z zastosowaniem kwestionariusza wywiadu, przeprowadzonych w okresie od 4 listopada do 19 grudnia 2013 roku w Lublinie. Grupa badawcza składała się z dwudziestu zawodników, w wieku od 18 do 32 lat, których staż w klubie wynosił od jednego roku do ponad czterech lat.

wyjście z ćwiczeniami ruchowymi poza bramy miasta². Według *Europejskiej Karty Sportu*³, której treść przytacza z kolei Jacek Gracz, „pojęcie sportu oznacza wszelkie formy aktywności społecznej, spontaniczne lub zorganizowane, mające na celu ekspresję lub poprawę sprawności fizycznej, osiągnięcie dobrego samopoczucia psychicznego, tworzenie związków społecznych lub osiąganie wyników we współzawodnictwie na wszystkich szczeblach”⁴.

W kontekście nauk społecznych, jedną z ważniejszych definicji sportu przedstawił Florian Znaniecki. Używał on tej kategorii dla oznaczenia wszelkiego rodzaju działalności fizycznej, dążącej w swoim zakresie do możliwie doskonałych wyników, lecz nie usiłującej wytwarzać żadnych bezpośrednio użytecznych wartości. Odróżnić więc należy, zdaniem autora, „sport od pracy fizycznej, której wyniki mierzą się użytecznością wytworów oraz od fizycznej zabawy, w której o wynik nie chodzi wcale, lecz tylko o przyjemność samego działania”⁵. Z przytoczonej definicji wynika, że istnieje wyraźny związek między działaniami sportowymi, a utylitarnym i hedonistycznymi. Tym, co wyróżnia jednak aktywność sportową, jest przy-

² J. Szymczyk, *Elementy kultury i sportu z perspektywy aksjologii. W kręgu myśli Stanisława Kowalczyka*, „Roczniki Nauk Społecznych” 40 (2012), nr 1, s. 96.

³ Podstawą dla *Europejskiej Karty Sportu* była, ustanowiona przez Radę Europy, *Deklaracja Sport dla Wszystkich*, ratyfikowana w 1975 roku przez 10 członków Rady. Miała ona zachęcić władze krajów europejskich do prowadzenia polityki prosportowej, która wskazywałaby na pozytywny wpływ, jaki sport wywiera na zdrowie człowieka oraz jego społeczny, edukacyjny i kulturalny rozwój. (Ch. Von Tuyckom, *Six Sporting Worlds. A Cluster Analysis of Sports Participation in the EU-25*, w: *Sports, bodies, identities and organizations – conceptions and problems*, red. W. Cynarski, K. Obodyński, N. Porro, Rzeszów 2011, s. 179-181). Sama *Europejska Karta Sportu* została przyjęta przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 24 września 1992 r., a następnie zmieniona w roku 2001. Zawiera ona zbiór wytycznych dla członków Rady Europy, w jakim kierunku mają prowadzić oni politykę oraz inne kompleksowe działania w zakresie sportu, a jej celem jest zapewnienie rozwoju sportu, opartego na zasadach etyki, bezpiecznego i zdrowego, dostępnego dla wszystkich, dzięki możliwie najszerzej rozumianej współpracy i odpowiedniemu podziałowi kompetencji pomiędzy instytucje rządowe i organizacje pozarządowe. (*Dane Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej*, w: <http://www.cie.gov.pl/>, dane z dnia 05.04.2015). Z pełną treścią *Europejskiej Karty Sportu* (w języku angielskim) można zapoznać się na stronie internetowej Rady Europy, pod adresem: <https://wcd.coe.int> (dane z dnia 05.04.2015).

⁴ J. Gracz, *Psychospołeczne uwarunkowania aktywności sportowej człowieka*, AWF, Poznań 1998, s. 10.

⁵ F. Znaniecki, *Socjologia wychowania*, t. 2, Warszawa-Lwów, 1930, s. 248-249; cyt. za: Z. Krawczyk, *O pełnię humanistycznego spojrzenia na kulturę fizyczną. Propozycja socjologiczna Floriana Znanieckiego*, w: *Sport, kultura, społeczeństwo. Księga pamiątkowa na 75-lecie urodzin profesora Zbigniewa Krawczyka*, red. J. Kosiewicz, Warszawa 2006, s. 38.

wiązywanie największej wagi dążeniu do perfekcji w wykonywaniu pewnych czynności fizycznych.

Na inny ważny aspekt wskazuje Stanisław Kowalczyk, który zaznacza, że sport odpowiada wszelkim potrzebom psychologiczno-duchowym oraz somatyczno biologicznym człowieka, gdyż gra sportowa angażuje bezpośrednio całe ludzkie ciało (które, przez organiczną więź z całością psychofizycznej natury jednostki odwołuje się do aksjologii)⁶. Anna Bochenek i Witold Jan Burzyński podobnie zwracają uwagę, że sport koncentruje się na człowieku, jako podstawowym obiekcie jego działań, ale także daje mu możliwość odkrycia i opisanego swojej unikalnej natury. W tym sportowym aspekcie życia człowiek jest istotą, która zaspokaja swoje potrzeby, rozwija swoje zdolności i osiąga poczucie samorealizacji – nie tylko więc skupia się na swoim dobrym stanie psychicznym, lecz także koncentruje się na sygnałach wysyłanych mu przez jego ciało i uczy się na nie odpowiednio reagować⁷. Każda aktywność sportowa pozwala jednostce odkryć jej słabe i mocne strony, a w konsekwencji – poznać samego siebie. Ponieważ w wyniku uczestnictwa w kulturze fizycznej człowiek musi podejmować pewne działania, jest odpowiedzialny za ich przedsięwzięcie i kontynuację, uczy się, jak zachowywać się w konkretnych sytuacjach, jak aktywnie słuchać, zdobywać i udzielać informacje, zaprezentować się w najlepszy sposób i wreszcie – jak współpracować z innymi członkami grupy, by osiągnąć wspólny cel⁸.

Ciekawa jest także koncepcja Józefa Lipca, który z kolei zauważa, że konstrukcja sportu jest jakby, ujętym w skali mikro, odwzorowaniem ogólnego modelu struktury ludzkiego świata. Oba składają się bowiem z trzech podstawowych elementów: podmiotu (w kontekście sportu jest to zawodnik, drużyna, współzawodnicy), podłoża materialnego (to przede wszystkim teren i przyrządy potrzebne do uprawiania danej konkurencji) oraz zasad (regulaminowych, prawnych, etycznych, obyczajowych)⁹. Po-

⁶ S. Kowalczyk, *Elementy filozofii i teologii sportu*, Lublin 2010, s. 28-29.

⁷ A. Bochenek, W. J. Burzyński, *Self-Educational Activity as an Element of Axiological Aspect of Sport*, w: *Axiological Dimensions of Sport – Practical Aspects*, red. J. Kosiewicz, K. Obodyński, Rzeszów 2004, s. 24.

⁸ Tamże, s. 24-25.

⁹ J. Lipiec, *Aksjologiczne aspekty architektury olimpijskiej*, w: *Sport, olimpizm, wartości*, red. J. Lipiec, [Fall] Kraków 1999, s. 27. Autor podkreśla jednocześnie, że w naukach o sporcie, a zwłaszcza w filozofii sportu, najwięcej uwagi poświęca się pierwszemu i trzeciemu składnikowi, czyli ludziom i zasadom, natomiast środkowy – podłoże materialne – traktowany jest jak coś oczywistego, jakby odpowiadały mu trywialne prawdy, że „do zjazdu narciarskiego potrzebny jest ośnieżony stok i narty przy butach, a do pływania basen

dobnie, zdaniem Dušana Leški, sport jest pewnego rodzaju społecznym fenomenem. Jego istota, znaczenie są zdeterminowane przez społeczne powiązania, głównie kulturowe, polityczne, socjalne czy ekonomiczne. Sport jest z jednej strony podsystemem społeczeństwa, posiadającym dopasowany do swych potrzeb i celów system społeczny, z drugiej strony – na to społeczeństwo wpływa¹⁰. Henriette Dancs Szegner dodaje także, że fenomen współczesnego sportu polega na tym, jak wiele ma on do zaoferowania – w konsekwencji włączają się do niego różne mniejszości: osoby starsze, niepełnosprawne, kobiety. Wynika to, jej zdaniem, z zastąpienia starych wartości, takich jak: współzawodnictwo, dyscyplina, wynik, przez nowe – zdrowie, przygoda, przyjemność, ekscytacja. Przez to sport zyskuje unikalny charakter wśród innych sposobów spędzania czasu¹¹.

Grupa i więź społeczna

Przejdziemy teraz do zdefiniowania terminu grupa społeczna, który stanowi pojęcie szersze w stosunku do stanowiącej istotę tego opracowania kategorii wspólnoty. Jan Turowski dokonuje tu uszczegółowienia, wychodząc od pojęcia zbiorowości. I tak mianem zbiorowości określa on twór społeczny, polegający na zbiorowym działaniu jednostek ludzkich¹². Jeżeli zbiory te wyróżnia konkretna, istotna społecznie cecha, taka jak płeć czy wiek, mówimy tu już o kategoriach społecznych¹³. Natomiast kiedy członków tych zbiorów łączy (uświadomiona) więź społeczna i gdy wytwarzają oni wewnętrzną organizację, mamy wtedy do czynienia z grupą społeczną. Grupa społeczna składa się z trzech podstawowych elementów, do których należą: liczebność, wspólne wartości (jaki członkowie grupy wspólnie osiągną lub zamierzają osiągnąć) oraz więzi społeczne. Niejako ukonkretnienie definicji Turowskiego stanowi ta autorstwa Jana Szczepańskiego, według której „grupę społeczną stanowią co najmniej trzy osoby powiązane

z wodą”. Tymczasem, zdaniem Lipca, właśnie z tą dziedziną łączy się wiele ciekawych zagadnień, związanych z rolą sportu jako takiego, jak i funkcjami całej jego ogromnej obudowy. Jako przykład podaje tu architekturę sportową, a zwłaszcza olimpijską, która, jego zdaniem, jest idealnym narzędziem, pozwalającym na prześledzenie ogólnych reguł, tworzących kulturową infrastrukturę sportu (Tamże).

¹⁰ D. Leška, *Values and Cultural Patterns of Sport During a Period of Society Transformation In Slovak Republic*, w: *Axiological Dimensions of Sport – Practical Aspects*, s. 96.

¹¹ H. Dancs Szegner, *Sustainable Quality of Life Through Sport In Europe*, w: *Axiological Dimensions of Sport – Practical Aspects*, s. 32.

¹² J. Turowski, *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Lublin 1999, s. 77.

¹³ Tamże.

systemem stosunków uregulowanych instytucjonalnie, posiadające wspólne zadania, cele i oddzielone od innych zbiorowości wyraźną zasadą odrębności”¹⁴. Szczepański przedstawia także następujące składniki grupy społecznej: członkostwo (nie ma górnej granicy określającej jej liczebność, natomiast dolną granicę stanowią minimum 3 osoby; grupa określa, jacy powinni być jej członkowie, jakie powinni mieć cechy osobowościowe, określa wymagane wzorce zachowań), zasada identyczności (wskazująca na odrębność danej grupy od innych grup oraz zbiorowości i wyrażająca się poczuciem wewnątrzgrupowej świadomości), ośrodki skupienia (wartości materialne i niematerialne), cele i zadania (wzmacniają grupę, dają poczucie więzi i solidarności pomiędzy członkami) oraz struktura grupy (zwana także organizacją grupy, w której zasadniczą rolę odgrywają jej podstawowe elementy takie jak rola, władza, wzory działania czy formy kontroli)¹⁵.

Więź społeczna (zwana także grupową), jak pisze Turowski, oznacza fakt uzależnienia się bądź zjednoczenia członków danego zbioru ludzi wokół określonych wartości czy pełnionych funkcji społecznych¹⁶. Według Mirosławy Marody i Anny Giza-Poleszczuk, pojęcie więzi społecznych może być rozumiane dwojako. Po pierwsze, jako oznaczenie wszelkich powiązań pomiędzy ludźmi, po drugie natomiast, jako ekwiwalent pojęcia identyfikacji jednostki z grupą społeczną¹⁷. Jak jednak zauważa Jan Szymczyk, w socjologii można spotkać się z różnymi ujęciami więzi społecznej, m.in. psychospołecznym (jako indywidualna świadomość łączności społecznej) czy strukturalnym (jako ogół stosunków czy relacji społecznych)¹⁸. Więź społeczna, jak podkreśla autor, jest często uznawana za splot czynników, takich jak: więź poznawcza (która obejmuje wzajemne poznanie się partnerów; wystąpienie tego składnika jest warunkiem tworzenia się pozostałych elementów więzi), więź emocjonalna (dotycząca wzajemnego odnośzenia się partnerów na płaszczyźnie uczuciowej), więź wartościująca (wskazująca na wzajemną ocenę partnerów na płaszczyźnie aksjologicznej) i więź partycypacyjna (która odnosi się do zamiarów partnerów wchodzenia w związki działania). Takie integralne podejście do kategorii więzi społecz-

¹⁴ J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, Warszawa 1972, s. 245.

¹⁵ Tamże, s. 243-244.

¹⁶ Tamże, s. 85.

¹⁷ M. Marody, A. Giza-Poleszczuk, *Przemiany więzi społecznych*, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2004, s. 99.

¹⁸ J. Szymczyk, *Wokół wartości i więzi społecznych Polaków*, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 2010, nr 4, s. 14-15.

nej powoduje, że można uznać ją za czynnik konstytutywny grupy społecznej¹⁹.

Co warte podkreślenia w kontekście prowadzonych rozważań, jeśli chodzi o aktywność sportową można wyróżnić więzi osobiste i rzeczowe, na co zwracają uwagę Jacek Gracz i Tadeusz Sankowski. Więzy osobiste w grupie sportowej wyrażają się, zdaniem badaczy, w dążeniu do utrzymania kontaktów koleżeńskich bądź przyjaźni – koledzy z drużyny są tu postrzegani przez pryzmat ich uczuciowego przyciągania, psychicznej zgodności czy uczynności. Więzy rzeczowe natomiast odnoszą się do sportowego wysiłku treningowego i meczowego, a więc związane są głównie z realizacją wspólnych celów sportowych – tutaj partnerzy z zespołu postrzegani są w kontekście ich stosunku do zadań treningowych, sprawności czy umiejętności. Jak podkreślają autorzy, harmonia między przedstawionymi rodzajami więzi, ma znaczenie dla zespołu, jako całości, ale też dla samopoczucia poszczególnych jego członków²⁰. Potwierdzenie mogą stanowić tu opinie badanych przez autorkę zawodników uprawiających futbol amerykański, którzy zaznaczali, że stanowią wspólnotę po pierwsze na boisku, gdzie starają się dać z siebie wszystko dla osiągnięcia wspólnego celu (więzi rzeczowe), ale także podkreślali istotną rolę panujących w drużynie relacji „nieformalnych”, koleżeńskich, które stanowią podstawę ich relacji pozasportowych (więzi osobiste).

W kontekście tworzenia i rozwijania więzi osobistych bardzo istotna jest rola pozaboiskowej współpracy zespołowej, z czym zgodzili się także badani zawodnicy. W swoich wypowiedziach podkreślali, że dobre relacje koleżeńskie wpływają na lepsze relacje na boisku. Można więc uznać, że dbanie o więzi osobiste ma swoje odbicie w poprawie relacji rzeczowych, na co zwracają też uwagę, wspomniani wcześniej, Jan Gracz i Tadeusz Sankowski, podkreślając, że wewnętrznie spójny zespół, a więc taki, w którym panują dobre relacje, może sprostać znacznie wyższymi wymaganiami treningowym czy startowym niż grupa skłócona i rozbita wewnętrznie²¹.

Jeśli chodzi natomiast o same więzi rzeczowe, to wiąże się z nimi na pewno drużynowa rywalizacja. Jak zauważa Michał Lenartowicz, zachowa-

¹⁹ Tamże. Jak dodaje lubelski socjolog, w kontekście tym istotne jest także pojęcie więzi społecznej, która traktowana jest jako „szczególna relacja powinnościowa, zakładająca zaufanie, lojalność i solidarność w stosunku do innych objętych kategorią społecznego «my»”. Więzy społeczna staje się więc trwałym składnikiem funkcjonowania określonych struktur społecznych, gdy osiągnie status więzi moralnej. (Tamże).

²⁰ J. Gracz, T. Sankowski, *Kształtowanie i pomiar spójności grup sportowych*, „Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu” 2012, 37, s. 17-18.

²¹ J. Gracz, T. Sankowski, *Kształtowanie i pomiar spójności grup sportowych*, s. 18.

nia w czasie wolnym, w tym właśnie te związane ze sportową rywalizacją, pełniły i nadal pełnią ważną rolę w komunikacji społecznej, m.in. symbolizując pozycję społeczną ludzi²². Również Stanisław Kowalczyk podkreśla, że sport pełni funkcję rywalizacyjną, a więc stanowi ujście dla nadmiaru i, naturalnej dla człowieka, potrzeby współzawodnictwa, konfrontacji²³. Należy tu jednak zauważyć, że szczególnie istotna, jeśli chodzi o grupę sportową, jest tzw. zdrowa rywalizacja, która ma pomóc w tworzeniu jeszcze lepszej drużyny, bez negatywnego wpływu na panujące w niej relacje.

Poruszając tematykę więzi społecznych warto także zwrócić uwagę na, obserwowane w społeczeństwie ponowoczesnym (nazywanym także: informacyjnym, technologicznym, sieci), ich przekształcanie w kontakty²⁴. Jak zauważa Sławomir Partycki, we współczesnym świecie dużą rolę odgrywa czynnik technologiczny, który generuje nowe technosrodowisko – ulegają w nim przebudowie relacje człowieka z otoczeniem²⁵. Możemy mówić tu o zjawisku cyberprzestrzeni. Tym, co je charakteryzuje, jak zauważa autor, jest „permanentna zmienność, decentralizacja, płynność i mobilność realizowanych w warunkach ogromnych prędkości działań komunikacyjnych”²⁶. Zachodzi tu więc kompresja czasu i przestrzeni oraz ich oderwanie od określonego miejsca.

Dlatego też, jak podkreśla Krystyna Leśniak-Moczuk, wspomniane procesy przemian więzi w kontakty dokonują się na różnych poziomach przestrzeni geograficznej i wirtualnej, a doświadczająca ich jednostka może wchodzić w interakcje równoległe w trzech różnych rzeczywistościach: *OFF-line*, *ON-line* i *IN-line*²⁷. I tak dla rzeczywistości *OFF-line* charakterystyczne są więzi realne – następuje tu zmiana charakteru tradycyjnych więzi społecznych, które z jednej strony ulegają rozluźnieniu, na skutek zmniejszenia częstotliwości relacji w przestrzeni fizycznej, natomiast z drugiej są

²² M. Lenartowicz, *Klasowe i warstwowe uwarunkowania kultury fizycznej*, w: *Socjologia kultury fizycznej*, red. Z. Dziubiński, Z. Krawczyk, Warszawa 2011, s. 271.

²³ S. Kowalczyk, *Elementy filozofii i teologii sportu*, Lublin 2010, s. 55.

²⁴ Piszą o tym m.in. Lech W. Zacher i Zygmunt Bauman (Por. L.W. Zacher, *Transformacje społeczeństw. Od informacji do wiedzy. Interdyscyplinarne wykłady wpływ techniki i globalizacji*, Warszawa 2007, Z. Baumann, *Śmierć i nieśmiertelność. O wielości strategii życia*, Warszawa 1998; tenże, *Płynna nowoczesność*, Kraków 2006).

²⁵ S. Partycki, „Ja” w cyberprzestrzeni sieci, w: *E-gospodarka, e-społeczeństwo*, red. S. Partycki, Lublin 2009, t. 1, s. 203.

²⁶ Tamże.

²⁷ K. Leśniak-Moczuk, *Od społeczeństwa więzi do społeczeństwa kontaktu*, w: *Społeczeństwo w sieci. Gospodarka sieciowa w Europie Środkowej i Wschodniej*, red. S. Partycki, Lublin 2011, t. 1, s. 304-305.

uzupełniane i podtrzymywane już w rzeczywistości wirtualnej. W rzeczywistości *ON-line* stworzona została wirtualna rzeczywistość (cyberprzestrzeń), gdzie powstaje społeczna przestrzeń sieciowych interakcji (*online*)²⁸. Wreszcie w rzeczywistości *IN-line* powstają nowego typu interaktywne kontakty człowieka z urządzeniami (forma ta, choć jeszcze najmniej popularna ze wspomnianych, jest mocno krytykowana przez badaczy, którzy zarzucają jej depersonalizację aktu komunikacyjnego i stawianie na równi ludzkiego umysłu i maszyny)²⁹.

Wspólnota

Omówione kategorie grupy społecznej i więzi społecznych ściśle wiążą się z pojęciem wspólnoty. Według Piotra Sztompki, zbiór ludzi podobnych pod względem cech społecznie doniosłych w danym miejscu i w danym czasie stanowi coś więcej niż np. zbiór statystyczny – wspólnota ta, bowiem, jest wyrazem realnego podobieństwa sytuacji życiowej, interesów czy szans jej członków³⁰. Z przynależności do takich zbiorowości wynika dla nich coś bardzo istotnego – powszechnie dostrzegamy, że mają oni ze sobą coś wspólnego, a w związku z tym spontanicznie klasyfikujemy ich razem. Członkowie takiej wspólnoty mogą także sami („od wewnątrz”) zdawać sobie sprawę ze swoistości własnej sytuacji życiowej i jej odrębności od sytuacji innych zbiorowości, z czego wynika pewien stopień ich solidarności, lojalności i zaufania. Także jakość kontaktów, interakcji i stosunków społecznych wewnątrz grup społecznych może – zdaniem Sztompki – przybierać szczególny charakter, cechować się większą intensywnością, bezpośredniością, niekiedy intymnością³¹. Podobnie przedstawia to John C. Bogle, który podkreśla, że podstawą istnienia wspólnoty jest więź z innymi ludźmi, która stanowi jeden z atrybutów szczęścia. Może przybierać ona postać miłości rodzinnej, radości z kontaktów przyjacielski czy kole-

²⁸ W kontekście sportu możemy mówić tu o wirtualnych społecznościach, zrzeszających wielbicieli danej dyscypliny czy fanów konkretnej drużyny lub zawodnika (np. *Pasjonaci futbolu amerykańskiego*, <https://www.facebook.com/groups/160366614031222/?fref=ts> dane z dnia: 06.01.2015, *Michael Jordan*, <https://www.facebook.com/MichaelJordan?fref=ts>, dane z dnia: 06.01.2015).

²⁹ Zob. K. Leśniak-Moczuk, *Od społeczeństwa więzi do społeczeństwa kontaktu*, s. 305.

³⁰ P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2006, s. 184.

³¹ Tamże, s. 186-187.

żeńskich, jak również otwartości na ludzi, których poznajemy w nowych społecznych okolicznościach³².

Za ojca teorii wspólnoty uznaje się Ferdinanda Tönniesa³³, który dokonał podziału grup społecznych na: wspólnoty (*Gemeinschaft*) oraz stowarzyszenia (*Gesellschaft*³⁴). Zdaniem Tönniesa tym, co cechuje wspólnotę, jest fakt, że panujące w niej stosunki międzyludzkie są bardzo bliskie i opierają się na określeniu miejsca danej jednostki w społeczeństwie, a więc status we wspólnocie jest przypisany (nie zaś osiągnany), a jej kultura jest względnie homogeniczna³⁵. Czyniąc za punkt wyjścia założenia Tönniesa, na gruncie socjologii powstało wiele definicji pojęcia wspólnoty, żadna jednak, jak pisze Barbara Mikołajewska, nie może być uznana za wyczerpującą³⁶.

Jak zaznacza Kazimierz Doktor, aby mówić o zbiorowym zaangażowaniu na polu aktywności sportowej, muszą być spełnione następujące warunki: odczuwanie potrzeby afiliacji społecznej i spontanicznego „wyżycia się” w czasie wolnym (z pomocą ruchu w postaci zabawy, gier czy widowisk), woła zbiorowego działania (najpierw niejako bezcelowego, później natomiast uporządkowanego) oraz antycypacja wspólnych i indywidualnych korzyści z uczestnictwa w zabawie ruchowej³⁷. Co podkreśla Stanisław Kowalczyk, dzięki swoim społecznym właściwościom sport staje się czynnikiem grupotwórczym. Jak wyjaśnia, wspólnota grupy sportowej jest wspólnotą zainteresowań, treningów, gry, jak również celów życiowych czy etosu (mówimy tu o jej wymiarze egzystencjalno-aksjologicznym) i wytwa-

³² John C. Bogle, *Dość. Prawdziwe miary bogactwa, biznesu i życia*, Warszawa 2009, s. 252-253.

³³ Ferdinand Tönnies był niemieckim socjologiem i filozofem, żyjącym na przełomie XIX i XX wieku. Reprezentant nurtu organicznego pojmowania społeczeństwa, a także propagator teorii umowy społecznej. Jego najważniejszym dziełem była, wydana w 1887 roku, „Wspólnota i społeczeństwo” (*Gemeinschaft und Gesellschaft*). W pracy tej Tönnies zapoczątkował bardzo do dziś ważny wątek krytyki nowoczesnej formacji społecznej, wskazujący na destrukcję międzyludzkich wspólnot i nadanie stosunkom społecznym coraz bardziej instrumentalnego, wyrachowanego charakteru. (*Ferdinand Tönnies*, w: <http://www.britannica.com>, dane z dnia: 06.04.2015).

³⁴ *Gesellschaft* to rodzaj stosunków społecznych o charakterze formalno-rzeczowym, opartych na „woli arbitralnej”, na racjonalnej kalkulacji, umowie i wymianie, regulowanych przez formalne prawo. Łączy on jednostki jedynie w aspekcie wykonywania przez nie określonych ról społecznych. (B. Mikołajewska, *Zjawisko wspólnoty (wybór tekstów)*, New Heaven 1999, s. 16-17).

³⁵ Tamże.

³⁶ Definicje te przedstawia i komentuje autorka. (Zob. tamże, s. 14-30).

³⁷ K. Doktor, *Zarys socjologii zarządzania sportem*, Warszawa 2005, s. 13.

rza więź przyjaźni i solidarności, łączącą jej członków. Jednoczy ich także szeroko rozumiane dobro wspólne, które może stanowić zdrowie, odpoczynek, fizyczny i psychiczny rozwój czy kreatywność³⁸.

Sportowcy, którzy brali udział w przeprowadzonych przez autorkę badaniach, próbując wyjaśnić termin „wspólnota”, odnosili się w większości do takich kategorii, jak: więź, wspólna pasja, cel. Podkreślali, że w kontekście wspólnoty muszą występować trzy zasadnicze elementy: grupa ludzi, wspólnie wyznawane wartości oraz jeden, określony cel. Część zawodników zwracała także uwagę na jeszcze jedną istotną cechę wspólnoty – ograniczony obszar, na którym ona funkcjonuje, o czym piszą m.in. George Hillery czy Talcott Parsons³⁹. Niektórzy futboliści zaznaczali ponadto, że więzi, na których opiera się wspólnota, mogą mieć różnorodny charakter, a więc istnieje m.in. więź o podłożu religijnym, braterska, koleżeńska czy sportowa, i to determinuje charakter wspólnoty.

Co ciekawe, definiując pojęcie wspólnoty część badanych sportowców od razu odwoływała się do przykładu swojego klubu⁴⁰. Podkreślali, że ich drużyna spełnia wszystkie warunki, które pozwalają na określenie ich mianem „wspólnoty”, a więc występuje między zawodnikami więź, łączą ich podobne zainteresowania i dążą oni do osiągnięcia wspólnego celu. Ten wspólny cel, jaki łączy futbolistów, to dążenie do zwycięstwa.

Jak pisze Stanisław Kowalczyk, tym, co integruje zawodników i wzmacnia łączące ich więzi, są bez wątpienia wspólne treningi⁴¹. Jak wynika z analizy wypowiedzi lubelskich futbolistów, wspólne treningi integrują zawodników w dwojaki sposób. Po pierwsze, poprzez wspólną grę, z drugiej natomiast strony, sportowcy mają wtedy czas także na swobodną rozmowę, dzięki której rozwijają się relacje koleżeńskie. Na co dodatkowo zwracali uwagę badani to fakt, że treningi stanowią wspólne poświęcenie czasu. Jest to szczególnie istotne, gdyż nic nie wiąże tak, jak wspólne poświęcenie dla osiągnięcia drużynowych celów.

To wspólne dążenie do celu, który, jak zostało to wcześniej podkreślone, w przypadku sportu stanowi zwycięstwo, widoczne jest przede wszystkim w trakcie gry. Zawodnicy starają się ten cel osiągnąć poprzez współpracę na boisku, ale też zagrzewając do walki kolegów z drużyny. Jest

³⁸ S. Kowalczyk, *Elementy filozofii i teologii sportu*, s. 81-82.

³⁹ B. Mikołajewska, *Zjawisko wspólnoty*, s. 20-24.

⁴⁰ Część z nich dodatkowo podkreślała, że wspólnota klubowa to nie tylko oni sami, jako zawodnicy, ale także trenerzy, sztab medyczny czy kibice.

⁴¹ S. Kowalczyk, *Podstawy i zakres społecznej funkcji sportu*, w: *Kultura fizyczna a socjalizacja*, red. Z. Dziubiński, K. W. Jankowski, Warszawa 2012, s. 28.

to związane ze zjawiskiem spójności grupy sportowej, które – jak pisze Zbigniew Czajkowski – przejawia się właśnie współpracą w określonej działalności, dążeniem do wspólnych celów, wykonywaniem wynikających z nich zadań oraz odpowiednimi stosunkami międzyludzkimi – przyjaźni i koleżeństwa⁴². Podkreślali to także lubelscy „Tytani”, zaznaczając, że we wspólnocie, jaką stanowi sportowa drużyna, niezwykle istotne jest to, że zawodnicy wspierają się na boisku, także pośrednio, nawzajem się dopingując, motywując i przypominając sobie o tym, co ich w danym momencie szczególnie łączy, a więc dążeniu do wygranej.

Jak wcześniej zauważono, członkowie grupy sportowej stanowią wspólnotę nie tylko na boisku, ale też poza nim. Takie podtrzymywanie relacji koleżeńskich i przyjacielskich jest w kontekście drużyny sportowej szczególnie istotne, gdyż wspiera jej integrację i spójność, co także podkreśla Czajkowski⁴³. Poza treningami sportowcy najczęściej spotykają się na siłowni, gdzie – już w mniejszych grupach – razem spędzają czas na wspólnych ćwiczeniach. Zawodnicy umawiają się także z pozostałymi członkami swojej drużyny w innych celach, niż te *stricte* sportowe – organizują wspólne wyjścia, imprezy, wyjazdy. Zdarza się także, że relacje zapoczątkowane w ramach grupy sportowej przenoszą się na te bardziej osobiste, poprzez nawiązujące się między sportowcami przyjaźnie.

Badani futboliści podkreślali także znaczącą rolę, jaką w kształtowaniu ich relacji stanowi wirtualna przestrzeń sieciowych interakcji. Jak zwrócili uwagę, w spotykaniu się z kolegami z drużyny przeszkadza im często brak czasu, wynikający chociażby z podejmowanej pracy. Starają się więc te relacje podtrzymywać przy pomocy dostępnych środków komunikacji, takich, jak chociażby Internet. To podtrzymywanie więzi koleżeńskich poza boiskiem, zarówno w przestrzeni fizycznej, jak i rzeczywistości wirtualnej, stanowi – zdaniem zawodników – również ważny element budowania wspólnoty drużynowej.

Tożsamość

Jak pisze Jolanta Kociuba, zainteresowanie kategorią tożsamości, zarówno w ujęciu jednostki, jak i zbiorowości, stanowi problem nowożytności, który pojawił się wraz ze wzrostem indywidualizmu cywilizacji Zachodu i osłabieniem wpływu społecznego na jednostkę – co podkreśla m.in.

⁴² Z. Czajkowski, *Spoistość zespołu sportowego – istota i znaczenie*, „Sport Wyczynowy” 2002, nr 7-8, s. 64-65.

⁴³ Tamże, s. 69.

Anthony Giddens. Samo pojęcie wprowadził do socjologii, w latach 60. XX wieku, w swoich dziełach Erik Erikson⁴⁴. Ze względu na niezwykle szeroki zakres tego terminu i jego wieloaspektowość, występuje mnogość jego definicji⁴⁵. Zbigniew Bokszański, którego poglądy omawia Ewa Wysocka, ujmując tożsamość jako zbiór wyobrażeń, sądów i przekonań na temat samego siebie, który wyznacza koncepcję siebie, w zakresie kim się jest i kim chce się być⁴⁶. Z kolei Maria Jarymowicz, którą również przytacza Wysocka, wskazuje na podział między tożsamością osobistą, na którą składają się cechy najbardziej charakterystyczne dla danej jednostki, wyróżniające ją od otoczenia, a tożsamością społeczną, stanowiącą „subsystem” wiedzy o sobie i innych, co określa przynależność grupową. Zaznacza ona także, że tożsamość społeczna może przyjmować różne formy: grupową (grupa bezpośredniego uczestnictwa), kategoryjną (grupa, której członkowie nie muszą mieć bezpośredniej styczności, opierająca się na poczuciu przynależności) oraz atrybucyjną (tworzona na bazie abstrakcyjnych kryteriów, które wzajemnie się przenikają)⁴⁷.

W kontekście grupy sportowej bardziej interesować nas będzie tożsamość zbiorowa. Jak piszą Leon Dyczewski i Robert Szwed, członkowie każdej zbiorowości (nawet, jeśli nigdy się nie spotkają) mają w swojej świadomości jej obraz, czują do niej przynależność i się z nią identyfikują. Ten obraz zbiorowości jest indywidualnie przyswajany i dopełniany, w zależności od jednostkowych lub zbiorowych doświadczeń, refleksji, przeżyć. Dlatego też w każdej grupie społecznej wymaga się od jej członków zaangażowania, respektowania określonych norm i wartości, podporządkowania ustalonym zasadom⁴⁸.

Tożsamość grupy sportowej, która ma duże znaczenie dla panującego w tej grupie poczucia wspólnoty, składa się z kilku podstawowych ele-

⁴⁴ J. Kociuba, *Narracyjna koncepcja tożsamości*, w: *Wokół tożsamości: teorie, wymiar, ekspresje*, red. I. Borowik, K. Leszczyńska, Kraków 2007, s. 53-54.

⁴⁵ Jak podaje Izabela Ślęzak, amerykański socjolog Anselm Strauss w swojej książce *Mirrors and Masks*, poświęconej zagadnieniu tożsamości, zdecydował się nie podawać żadnej definicji tego pojęcia, gdyż, jak stwierdził, jest ono tak nieuchwytnie i heterogeniczne, że tworzenie jego definicji jest wręcz niewskazane (I. Ślęzak, *Tożsamość współczesnych poetów. Rozważania z perspektywy interakcjonistycznej*, w: *Wokół tożsamości: teorie, wymiar, ekspresje*, s. 214-215).

⁴⁶ E. Wysocka, *Podstawowe wyznaczniki kształtowania się tożsamości w percepcji młodzieży studenckiej*, w: *Wokół tożsamości: teorie, wymiar, ekspresje*, s. 309.

⁴⁷ Tamże, s. 312-313.

⁴⁸ L. Dyczewski, R. Szwed, *Wstęp*, w: *Odmiany tożsamości*, red. L. Dyczewski, R. Szwed, J. Szulich-Kałuża, Lublin 2010, s. 5.

mentów. Pierwszy z nich stanowią artefakty. Jak wyjaśnia Bogdan Nogalski, pojęcie artefaktów wywodzi się z koncepcji kultury organizacyjnej Edgara H. Scheina, który wyróżnił trzy poziomy jej złożoności⁴⁹. Jeden z nich stanowią właśnie artefakty, które są sztucznymi twórcami danej kultury. Dzielimy je na: artefakty językowe (język, mity, legendy), artefakty behawioralne (ceremonie, rytuały) oraz artefakty fizyczne (sztuka, technologia, przedmioty materialne)⁵⁰. W kontekście sportu, do grupy artefaktów symbolicznych należą wszelkie znaki graficzne, słowne czy dźwiękowe, a więc m.in. logo klubowe, język kibiców, slogany czy legendy⁵¹. Artefakty behawioralne stanowią tu będą wszelkie zachowania charakterystyczne dla członków klubu, np. tradycje, zwyczaje, rytuały czy obrzędy. Kategoria artefaktów fizycznych w sporcie obejmuje natomiast wszelkie przedmioty występujące w klubie, czyli architekturę stadionów, hal i wnętrz, ubiory sportowe czy urządzenia treningowe⁵². Jak zaznacza Zbigniew Czajkowski, bardzo cenne jest podkreślanie tożsamości grupy właśnie poprzez wprowadzanie takich form i obyczajów, jak jednakowe stroje, pamiątkowe zdjęcia, odznaki, czy wspólne rytuały⁵³. Natomiast Stanisław Kowalczyk dodaje także, że wspomniane elementy pełnią w sporcie również funkcję estetyczną, a więc poza kształtowaniem tożsamości klubu, wpływają też na wyrobienie zmysłu estetycznego publiczności sportowej⁵⁴.

W badanej drużynie, do tych najważniejszych artefaktów należały barwy klubowe, obecne w strojach czy logo klubu, a także, choć w nieco mniejszym stopniu, wspólne rytuały. Barwy są dla lubelskiego zespołu niezwykle istotne i wyróżniają go na tle całej futbolowej społeczności. Podkreślali to w swoich wypowiedziach interlokutorzy, zaznaczając, że biel i zieleń stanowią ich znak rozpoznawczy. Niektórzy zawodnicy zauważyli także, że właśnie te kolory szczególnie kojarzą się z Lublinem, Lubelszczyzną, są także wybierane przez inne drużyny sportowe z tego regionu, przez co tworzy się taka charakterystyczna, biało-zielona społeczność sportowa. Spor-

⁴⁹ Poza artefaktami należą do nich także wyznawane normy i wartości oraz podstawowe założenia kulturowe. Artefakty stanowią tu wymiar najbardziej widoczny i uświadomiony dla członków danej wspólnoty. (B. Nogalski, *Kultura organizacyjna, duch organizacji*, Bydgoszcz 1998, s. 108-109).

⁵⁰ Tamże.

⁵¹ Z. Pawlak, A. Smoleń, *Koncepcja diagnozy kultury organizacyjnej spółek sportowych*, w: *Spoleczne i kulturowe wartości sportu*, red. J. Kosiewicz, Warszawa 2007, s. 298.

⁵² Tamże.

⁵³ Z. Czajkowski, *Spoistość zespołu sportowego*, s. 69.

⁵⁴ S. Kowalczyk, *Elementy filozofii i teologii sportu*, s. 55.

towcy podkreślali ponadto, że nosząc te barwy mogą promować swój region.

Zawodnicy byli zgodni, że istotny składnik tożsamości drużynowej stanowią również stroje klubowe. Jak stwierdzili, jest to z jednej strony budowanie odrębności klubu, poprzez odmienność wizualną, z drugiej natomiast kształtowanie jedności w drużynie, bo zakładanie jednakowych strojów przed meczem stanowi, ich zdaniem, swoistego rodzaju przywilej, zarezerwowany tylko dla pewnej grupy. W wypowiedziach badanych widać także, że koszulka klubowa stanowi dla sportowca element szczególnie ważny, dający mu niejako poczucie pewnego prestiżu. To silne poczucie tożsamości klubowej sprawia, że dla członków analizowanej drużyny bycie „Tytanem” stanowi wręcz wyróżnienie.

Kolejnym ważnym elementem jest logo klubu. Logo stanowi dla członków grupy sportowej symbol, z którym mogą się identyfikować. W przypadku analizowanego klubu również w nim są widoczne biało-zielone barwy. Logo lubelskich „Tytanów” zachowane jest w bardzo charakterystycznej estetyce i przykuwa wzrok, dlatego też jest rozpoznawalne nie tylko w Lublinie, ale także w ogólnopolskich kręgach wielbicieli futbolu amerykańskiego. Co ciekawe, jak wcześniej zauważono, koszulka klubowa stanowi pewien element zarezerwowany tylko dla zawodników, natomiast logo umożliwia identyfikację z klubem także kibicom – umieszczone jest na różnych gadżetach: czapczkach, kubkach, smyczach, znaczkach, które mogą oni nabyć i wyrazić w ten sposób swoją jedność z wspólnotą klubu, któremu kibicują.

Rys. 1. Logo klubu „Tytani Lublin”

Źródło: <http://idevie.com/wp-content/uploads/2013/03/sportslogoinspir9.jpg>
(dane z dnia 07.04.2015)

Ostatnim komponentem, którym się zajmiemy, są klubowe rytuały. Rytuał, to – jak zauważa Władysław Piwowarski – pewien schemat zachowań, który powtarza się w określonym czasie⁵⁵. Piwowarski wyróżnia cztery typy rytuałów, a więc: religijne, estetyczne, cywilne i cyklów oraz kryzysów życiowych, które różnią się między sobą rodzajem stosowanych symboli, sposobem zaangażowania oraz implikacjami dla innych dziedzin życia⁵⁶. W tym wypadku większość badanych zawodników nie potrafiła wskazać konkretnych zachowań czy tradycji, związanych z ich drużyną. Jedyne rytuały, o jakich wspomniano, to będące częścią przedmeczowej rozgrzewki „pajacyki”, podczas których wykrzykiwana jest nazwa drużyny. Niektórzy zawodnicy zwrócili także uwagę, że pojawiały się próby stworzenia takich rytuałów, jak np. wspólny posiłek dzień przed meczem czy podniosłe przemowy przed grą, szybko jednak o nich zapomniano. Sportowcy podkreślali natomiast, że rola tych rytuałów jest istotna i chcieliby, żeby się one w ich zespole pojawiły.

Za Jerzym Kosiewiczem warto także zauważyć, że w sportach zespołowych występują dwa rodzaje relacji – pierwsza, już omówiona, a więc ta zachodząca między zawodnikami w drużynie, oraz druga, między rywalizującymi na arenie drużyn sportowcami. Tę drugą określa on, jako bezpośrednią relację opartą na antagonizmie celów⁵⁷. Należy jednak podkreślić, że szczególnie w tak niszowych dyscyplinach, jak futbol amerykański w Polsce, zawodnicy opozycyjnych drużyn tworzą także jedną wielką wspólnotę futbolistów. Wyrazem jedności między rywalami jest m.in. wykonywany po każdym rozegranym meczu gest uściśnięcia dłoni przez zawodników przeciwnych zespołów. Według badanych zawodników gest ten ma bardzo duże znaczenie, gdyż jest stanowi wyraz szacunku dla przeciwników, podziękowania im za wspólną grę, za zachowanie *fair play*. Dla sportowca moment uściśnięcia dłoni z przeciwnikiem jest więc bardzo istotny, gdyż pozwala mu na porzucenie niezdrowych meczowych emocji i przejście do relacji koleżeńskich z innymi zawodnikami.

Na ważną rzecz zwróciła tu także uwagę część interlokutorów, którzy w swoich wypowiedziach podkreślali rolę tej wielkiej wspólnoty futbolowej, której są częścią, łączącej ludzi, którzy dzielą pasję do tej samej dyscypliny. W tym kontekście możemy więc mówić o po pierwsze o wspólnocie drużynowej, ale także, po drugie – o większej wspólnocie polskich futbolistów, które bazują na tych samych podstawach, a więc wspólnej pasji

⁵⁵ W. Piwowarski, *Socjologia religii*, Lublin 2000, s. 208.

⁵⁶ Tamże, s. 208-2012.

⁵⁷ J. Kosiewicz, *Filozoficzne aspekty kultury fizycznej i sportu*, Warszawa 2004, s. 366.

i określonych celach. Mimo tego jednak, o czym mówili niektórzy zawodnicy, dla pewnych futbolistów gest uściśnięcia dłoni nie ma żadnego znaczenia, podchodzą do niego kompletnie bezrefleksyjnie. Być może wiąże się to z faktem, że niekiedy jest to gest odgórnie narzucony, nie wynikający z potrzeby zawodników. Niewątpliwie jednak widać na tym przykładzie potwierdzenie dla przytoczonej wcześniej tezy Dyczewskiego i Szweda, że obraz danej zbiorowości zależy również od indywidualnych doświadczeń będących jej częścią jednostek – dla części zawodników omawiany gest stanowi bardzo ważny element każdego meczu, natomiast inni nie przywiązują do niego większej wagi. Sportowcy byli mimo to jednak niemal zgodni, że to „przybijanie piątki” stanowi ważną tradycję, która łączy futbolistów, i która powinna być kontynuowana.

Podsumowanie

Przeprowadzone rozważania miały na celu scharakteryzowanie kategorii poczucia wspólnoty w grupie sportowej. Sport towarzyszy człowiekowi w zasadzie od początków ludzkości. Jako zjawisko społeczne, dotyczące szeroko rozumianej aktywności człowieka, opierające się na pewnym systemie wartości i odwołujące się do innych sektorów ludzkiej działalności, takich jak sztuka, praca, zabawa, jest szczególnie ciekawym obiektem badań dla socjologów. Grupa sportowa stanowi przykład grupy społecznej, a więc jej członkowie są powiązani systemem stosunków uregulowanych instytucjonalnie, posiadają wspólne zadania, cele i są oddzieleni od innych zbiorowości wyraźną zasadą odrębności. Grupę sportowców łączą silne więzi – zarówno te natury koleżeńskiej, a więc osobowe, jak i „zawodowe”, określane mianem rzeczowych. Więzy społeczne są niezwykle ważne w kontekście funkcjonowania klubu, podobnie jak związane z nimi zjawiska współpracy i rywalizacji. Relacje drużynowe sportowcy kształtują nie tylko na treningach czy na meczach, ale także wzmacniają je poprzez spotkania towarzyskie, pozaboiskowe. Te relacje koleżeńskie natomiast znajdują później swoje odzwierciedlenie na boisku, gdyż wpływają na lepszą kooperację i wzajemne zrozumienie zawodników.

Grupę sportową można nazwać wspólnotą, co podkreślali także badani przez autorkę zawodnicy uprawiający futbol amerykański, gdyż tworzących ją sportowców łączy wspólna pasja, koleżeńskie więzi oraz dążenie do osiągnięcia jednakowych celów. Badani futboliści zwrócili także uwagę na ważną, w kontekście tworzenia wspólnoty drużynowej, integrację, która odbywa się zarówno na boisku, jak i poza nim. Zawodnicy nie tylko ze sobą

współpracują i nawzajem się motywują, ale także umawiają się w celach towarzyskich, umacniając swoje koleżeńskie relacje.

Dla poczucia wspólnoty w drużynie znaczący wpływ ma także jej tożsamość. O tożsamości zbiorowej mówimy wtedy, gdy członkowie danej zbiorowości mają w swojej świadomości jej obraz, czują do niej przynależność i się z nią identyfikują. W tworzeniu tożsamości grupowej istotną rolę pełnią łączące jej członków artefakty – w przypadku drużyny sportowej są to przede wszystkim barwy, które widoczne są w strojach klubowych czy logo, a także łączące zawodników rytuały. W odniesieniu do badanego klubu, warto także zaznaczyć, że pojęcie wspólnoty można odnieść również do związanych z lubelskimi futbolistami kibiców, trenerów czy sponsorów, natomiast w szerszym kontekście – do całej wspólnoty futbolistów w Polsce. Wyrazem tej jedności, między wchodzącymi w skład tej większej wspólnoty zespołami, jest mający miejsce po każdym meczu gest podania sobie ręki przez zawodników przeciwnych drużyn, którzy w ten sposób okazują sobie nawzajem szacunek i dziękują za wspólną grę.

Bibliografia

1. Bochenek A., Burzyński W. J., Self-Educational Activity as an Element of Axiological Aspect of Sport, w: *Axiological Dimensions of Sport – Practical Aspects*, red. J. Kosiewicz, K. Obodyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2004, s. 23-32
2. Bogle John C., *Dość. Prawdziwe miary bogactwa, biznesu i życia*, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2009
3. Czajkowski Z., *Istota, znaczenie i budowanie spójności zespołu sportowego*, „*Ido – Ruch Dla Kultury*” 2002, nr 3, s. 179-185
4. Czajkowski Z., *Spójność zespołu sportowego – istota i znaczenie*, „*Sport Wyczynowy*” 2002, nr 7-8, s. 63-69
5. Dancs Szegner H., *Sustainable Quality of Life Through Sport In Europe*, w: *Axiological Dimensions of Sport – Practical Aspects*, red. J. Kosiewicz, K. Obodyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2004, s. 31-42
6. Doktor K., *Zarys socjologii zarządzania sportem*, Polska Korporacja Menedżerów Sportu, Warszawa 2005
7. Gracz J., *Psychospołeczne uwarunkowania aktywności sportowej człowieka*, AWF, Poznań 1998
8. Gracz J., Sankowski T., *Kształtowanie i pomiar spójności grup sportowych*, „*Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*” 2012, 37, s. 16-30

9. Leśniak-Moczuk K., *Od społeczeństwa więzi do społeczeństwa kontaktu*, w: *Spółeczeństwo w sieci. Gospodarka sieciowa w Europie Środkowej i Wschodniej*, red. S. Partycki, Wydawnictwo KUL, Lublin 2011, t. 1, s. 304-316
10. Kociuba J., *Narracyjna koncepcja tożsamości*, w: *Wokół tożsamości: teorie, wymiar, ekspresje*, red. I. Borowik, K. Leszczyńska, Zakład Wydawniczy „Nomos”, Kraków 2007, s. 53-65
11. Kosiewicz J., *Filozoficzne aspekty kultury fizycznej i sportu*, Wydawnictwo BK, Warszawa 2004
12. Kowalczyk S., *Elementy filozofii i teologii sportu*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2010
13. Kowalczyk S., *Podstawy i zakres społecznej funkcji sportu*, w: *Kultura fizyczna a socjalizacja*, red. Z. Dziubiński, K.W. Jankowski, AWF, Warszawa 2012, s. 25-30
14. Krawczyk Z., *O pełnię humanistycznego spojrzenia na kulturę fizyczną. Propozycja socjologiczna Floriana Zanieckiego*, w: *Sport, kultura, społeczeństwo. Księga pamiątkowa na 75-lecie urodzin profesora Zbigniewa Krawczyka*, red. J. Kosiewicz, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2006, s. 25-47
15. Dyczewski L., Szwed R., *Wstęp*, w: *Odmiany tożsamości*, red. L. Dyczewski, R. Szwed, J. Szulich-Kałuża, Wydawnictwo KUL, Lublin 2010, s. 5-6
16. Lenartowicz M., *Klasowe i warstwowe uwarunkowania kultury fizycznej*, w: *Socjologia kultury fizycznej*, red. Z. Dziubiński, Z. Krawczyk, Wydawnictwa Dydaktyczne, Warszawa 2011, s. 266-284
17. Leška D., *Values and Cultural Patterns of Sport During a Period of Society Transformation In Slovak Republic*, w: *Axiological Dimensions of Sport – Practical Aspects*, red. J. Kosiewicz, K. Obodyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2004, s. 95-104
18. Lipiec J., *Aksjologiczne aspekty architektury olimpijskiej*, w: *Sport, olimpizm, wartości*, red. J. Lipiec, [Fall] Kraków 1999, s. 25-38
19. Marody M., Giza-Poleszczuk A., *Przemiany więzi społecznych*, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2004
20. Mikołajewska B., *Zjawisko wspólnoty (wybór tekstów)*, The Lintons' Video Press, New Heaven 1999
21. Nogalski B., *Kultura organizacyjna, duch organizacji*, OWOPO, Bydgoszcz 1998

22. Olczak A., *Wychowanie demokratyczne podstawą budowania więzi w rodzinie*, w: *Więzi*, red. E. Bartkowiak, A. Dobrychłop, P. Prüfer, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2010, s. 33-45
23. Partycki S., „Ja” w cyberprzestrzeni sieci, w: *E-gospodarka, e-społeczeństwo*, red. S. Partycki, t.1, Wydawnictwo KUL, Lublin 2009, s. 203-208
24. Pawlak Z., Smoleń A., *Koncepcja diagnozy kultury organizacyjnej spółek sportowych*, w: *Społeczne i kulturowe wartości sportu*, red. J. Kosiewicz, Akademia Wychowania Fizycznego, Warszawa 2007, s. 296-304
25. Piwowarski W., *Socjologia religii*, Wydawnictwo KUL, Lublin 1996
26. Szczepański J., *Elementarne pojęcia socjologii*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1972
27. Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo „Znak”, Kraków 2006
28. Szymczyk J., *Elementy kultury i sportu z perspektywy aksjologii. W kręgu myśli Stanisława Kowalczyka*, „Roczniki Nauk Społecznych” 40(2012), nr 1, s. 81-106
29. Szymczyk J., *Wokół wartości i więzi społecznych Polaków*, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” 2010, nr 4, s. 3-22
30. Ślęzak I., *Tożsamość współczesnych poetów. Rozważania z perspektywy interakcjonistycznej*, w: *Wokół tożsamości: teorie, wymiar, ekspresje*, red. I. Borowik, K. Leszczyńska, Zakład Wydawniczy „Nomos”, Kraków 2007, s. 213-227
31. Turowski J., *Socjologia. Małe struktury społeczne*, TN KUL, Lublin 1999
32. Tuyckom von Ch., *Six Sporting Worlds. A Cluster Analysis of Sports Participation in the EU-25*, w: *Sports, bodies, identities and organizations – conceptions and problems*, red. W. Cynarski, K. Obodyński, N. Porro, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2011, s. 177-189
33. Wysocka E., *Podstawowe wyznaczniki kształtowania się tożsamości w percepcji młodzieży studenckiej*, w: *Wokół tożsamości: teorie, wymiar, ekspresje*, red. I. Borowik, K. Leszczyńska, Zakład Wydawniczy „Nomos”, Kraków 2007, s. 309-326

Netografia

1. *Europejska Karta Sportu*, w: <https://wcd.coe.int>, (dane z dnia 05.04.2015)

2. *Ferdinand Tönnies*, w: <http://www.britannica.com>, (dane z dnia 06.04.2015)
3. *Urząd Komitetu Integracji Europejskiej*, w: <http://www.cie.gov.pl/>, (dane z dnia 05.04.2015)

Dominika Ptaszek – magister ekonomii i socjologii w ramach Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistyczno-Społecznych; doktorantka w Katedrze Socjologii Makrostruktur i Ruchów Społecznych Instytutu Socjologii KUL.